

טקסטים יפים ומעוררי מחשבה לפסח

פֶּסַח,
עם שומר
בְּמִשְׁךְ אֶלְפֵי שָׁנִים אֶת יוֹם
צֵאתוֹ מִבֵּית עֶבְדִים.
וְדָרְךְ כָּל מַחְלוֹת הַשְּׁעָבוֹד,
הַאִיִּקּוּיִזִּיצָה, הַשְּׁמִד וְהַפְּרָעוֹת
נוֹשֵׂאת הָאֶמֶת בְּלִבָּהּ
אֶת הַנְּעֻגָעִים לַחֲפֹשׁ
בְּזִכְרוֹן עֲתִיק
אֲשֶׁר כָּלוּ מִפְּנֵה לַקְּרֹאת הָעֲתִיד.
מֵאֲבוֹת אֶל בְּנֵים, דָּרְךְ כָּל הַדּוֹרוֹת,
נִמְסַר דָּבָר יְצִיאַת מִצְרַיִם כְּזִכְרוֹן אִישִׁי
אֲשֶׁר אֵינְנוּ מַחְוִיר וְאֵינְנוּ דָּהָה.
אֵיזָה יֵצֵר חֲרוֹת עֲמֹק טְבוּעַ בְּלֵב עַם,
שְׂיִכּוֹל הָיָה בְּאֲבִיב יָמָיו לִיצֵר
יְצִירָה כְּזֹאת וְלִמְסַר אוֹתָהּ מִדּוֹר לְדוֹר.

ברל כצנלסון

***

לפני כשלוש מאות שנה הפליגה לעולם החדש אונייה ושמה, "מייפלואאר".

היה זה מאורע גדול בתולדות אנגליה ואמריקה. אבל תאב אני לדעת, אם יש אנגלי אחד היודע בדיוק אימתי הפליגה אונייה זאת? וכמה אמריקאים יודעים זאת? היודעים הם כמה אנשים היו באותה אונייה? ומה היה טיבו של הלחם שאכלו בצאתם?

והנה לפני יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה, לפני הפלגת "מייפלואאר", יצאו היהודים ממצרים, וכל יהודי בעולם, ואף באמריקה וברוסיה הסובייטית, יודע בדיוק באיזה יום יצאו: בחמישה עשר בניסן. וכולם יודעים בדיוק איזה לחם אכלו היהודים: מצות. ועד היום הזה אוכלים יהודים בכל העולם כולו מצה זו בחמישה עשר בניסן, באמריקה, ברוסיה ובארצות אחרות, ומספרים ביציאת מצרים ובצרות שבאו על היהודים מיום שיצאו לגולה. והם מסיימים בשני מאמרים:

השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין. השתא הכא, לשנה הבאה בירושלים.

דוד בן גוריון (מתוך נאום בפני ועדת החקירה של האו"ם 1947)

***

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

שפוך אהבתך על הגויים אשר ידעוך
ועל ממלכות אשר בשמך קוראים
בגלל חסדים שהם עושים עם זרע יעקב
ומגינים על עמך ישראל מפני אוכליהם.
יזכו לראות בסוכת בחיריך ולשמוח בשמחת גוייך.

שפוך אהבתך, הוספה שנמצאה בכתב יד של הגדה לפסח מ-1521 המיוחסת לנכדו של רש"י

***

בכל דור ודור/אור אדם

בכל דור ודור, חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים.
בכל דור ודור חייב אדם לשוב ולהינתק מכבלי עבדות, מן הפרך שהוטל עליו,
למרוד במקדשי דעות קדומות, ולפרוץ מן ההסגר קדימה – אל המרחב, אל החופש.

בכל דור ודור, כשאדם יוצא אל החופש הזה, הוא מגלה מדבר.
הוא מגלה בחופש ריקנות והבל. והזכרונות על ארץ מצרים שלו צפים ועולים.
מה טובו הכבלים, המאכלים, המחסה משטפונות, ומיובש העונות.
והמדבר – חופש מוחלט ללא אחריות – נעשה לו לאדם הפקרות.
ובני חושך גוברים על בני אור, ואין דין ואין דין, ואדם לאדם זאב.

בכל דור ודור חייב אדם לבחור.
ורק בעת בחירה מגלה אדם את חרותו.
וכאז, בין כל הררי שממון,
בוחר לו אדם את הר סיני שלו, ושם מעצב תורתו, וידבוק בה.
היא הנותנת לו כח ולב, מאור בחשיכה וסיבה להשכים עם שחר ולהתרצות עם ליל.

ואני אומר, בכל יום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים.
ובכל יום לנתץ מזבחותיו של אמש,
ובכל יום לברוח אל המדבר,
ובכל יום לבנות לו בית ותורה של מחר,
ובבטחה להלך בדרכו.

***

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

ההגדה מבקשת אותנו לספר מחדש, כאן ועכשיו, את סיפור הולדתנו, חניכתנו והתהוותנו, וכל פעם מחדש ללמוד ולהבין ולהכיל משהו נוסף, אחר, חדש, על הביוגרפיה הקולקטיבית שלנו, ועל האופן שבו הביוגרפיה הזאת פועלת ומשפיעה עלינו גם עכשיו. כמו בטיפול פסיכולוגי, אנחנו מצטווים לשוב ולהיזכר בכאבי הלידה והילדות, לחוש אותם בכל שנה מחדש, ולהעניק להם פשר ומשמעות אקטואליים.

ההגדה מספרת לנו שחויית יסוד של ניצול והתעללות מחייבת אותנו כבוגרים לא לנצל, לא להתעלל, להיות אמפתיים לחלש. והדברים מנוסחים במפורש שוב ושוב כבר בתורה: "וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים" (שמות כב, כ), ואפילו יותר מזה: "ואהבתם את הגר, כי גרים הייתם בארץ מצרים" (דברים י, יט), ועוד ועוד.

המסר העל זמני והנכון תמיד הזה, נכון היום ואולי יותר מאי פעם עם רבבות העובדים והעובדות הזרים החיים כאן, עם העוני הגובר, עם המוני העולים המתקשים להשתלב כאן, עם הערבים החיים בתוכנו. אבל המקום שבו נדרשת האמפתיה שלנו יותר מכל, ושבנו הכי קשה וגם הכי חשוב למצוא אותה, הוא כמושבן בבית ובמעגלי החיים הפרטיים שלנו, עם החלש והפרטי של כל אחד מאיתנו. הילד המורד שלי, התלמיד החלש בכיתה, המשפחה הדחוייה בקהילה, הם גרים פנימיים, הם הגרים הפרטיים שלנו, גרים המאתגרים אותנו, ואותנו הנשים בפרט. הם מציגים לנו תביעה קשה ונטולת גבולות, להיות אמפתיים במקום שהכי קשה לנו להיות, ולתמוך במי שמלכתחילה לא בחרנו לתמוך בו. אתגר מיגורה של הגרות – זהו בעיניי אתגר עצום.

ענת ישראלי, מתוך הגדה של פסח "ניגון של נשים"

***

קומו, תעי מדבר

איש בלבבו ישמע קול אלה דבר :
לך! היום אל-אָרץ חדשה אתה עבר!
לא! לא לחם קלקל, שְׁלוֹ ודגן שְׁמִים-
לחם עֶצֶב תאכל, פְּרִי עֵמֶל יָדִים!
לא! לא אהל תהו וְעֵלִיּוֹת שְׁחָקִים-
בית אחר תבנה, אהל אחר תקים!

ח.נ ביאליק

קומו, תעי מדבר, צאו מתוך השממה ;
עוד תדרך רב, עוד רבה המלחמה.
רב-לכם לנוע, לנוד בערבה-
ולפניכם פרושה דרך גדולה, רחבה.
קומו אפוא, נדים! עזבו את-השממה!
אך אל-יעל קולכם, דרכו עז בדממה!
פן-צעדכם רגזי מדבר ונרדמיו-
איש ואיש בלבבו ישמע הד פעמיו!

***

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

יציאת מצרים

לעיתים אנחנו יוצאים ממצרים
וחוזרים אליה
מתוך נוחות,
מתוך אמונה שאין דרך אחרת
או מפחד המדבר,
לעיתים אין משה שיובילנו
או עם שייתן לנו יד
ונדמה שהכבלים הידועים
עדיפים על החופש הבלתי ידוע.
אך, אם נעז
להביט אל תוכנו

נמצא את משה אצלנו,
את הכוח ללכת במדבר
גם ארבעים שנה
ואת האמונה כי נוכל להגיע
אל הארץ המובטחת,
זו שאנו מבייכים לעצמנו.
להיות חופשי זו בחירה
יומיומית,
במה אבחר היום?
בשולי המילים/שולי מיטלברג השלי

***

הללויה

מילים: שמרית אור/לחן: קובי אושרת

הללויה לעולם,
הללויה ישירו כולם
במילה אחת בודדה
הלב מלא בהמון תודה
והולם גם הוא – איזה עולם נפלא.

הללויה לעולם,
הללויה ישירו כולם
והענבלים הגדולים
יהדהדו בהמון צלילים
ואתנו הם יאמרו, הללויה ...

הללויה עם השיר,
הללויה על יום שמאיר,
הללויה על מה שהיה,
ומה שעוד לא היה – הללויה.

הללויה על הכל
הללו על מחר ואתמול
הללויה, ותנו יד ביד
ושירו מלב אחד – הללויה

***

הַלּוּיָהּ

הַלּוּיָהּ, הַלּוּיָהּ
בְּצִלְצָלִי שְׁמַע
הַלּוּיָהּ, הַלּוּיָהּ
בְּצִלְצָלִי תְרוּעָה
כָּל הַנְּשָׂמָה תִּהְיֶה לָּהּ הַלּוּיָהּ

תהלים ק"נ

***

תודה

מיילים: עוזי חיטמן

על אדמה ובית חם	תודה על כל מה שבראת
פינה לשבת	תודה על מה שלי נתת
אישה אוהבת	על אור עיניים
שבזכותם אני קיים	חבר או שניים
	על מה שיש לי בעולם
תודה על כל מה שבראת	על שיר קולח
תודה על מה שלי נתת	ולב סולח
על יום של אושר	שבזכותם אני קיים
תמימות ויושר	
על יום עצוב שנעלם	תודה על כל מה שבראת
תשואות אלפיים	תודה על מה שלי נתת
וכפיים	על צחוק של ילד
שבזכותם אני קיים.	ושמי התכלת